

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum
Att: postmottak@fin.dep.no

Vår ref. MLV Oslo, 19. januar 2024

Diabetesforbundets innspill til statsbudsjettet for 2025

Diabetesforbundet er en uavhengig interesseorganisasjon for personer med diabetes og andre som er interessert i diabetes. Forbundet ble stiftet i 1948 og har omkring 32.000 medlemmer, 11 fylkeslag og 125 lokalforeninger. Diabetesforbundet jobber for et godt liv med diabetes – og en framtid uten.

Diabetes i Norge

Norge har sluttet seg til WHO og FNs bærekraftsmål om å redusere for tidlig død av ikke-smittsomme sykdommer med 33 prosent innen 2030. På et overordnet nivå ligger Norge godt an, men for målene om å øke den fysiske aktiviteten og stoppe økningen i diabetes og fedme, er det ikke fremgang.

Folkehelseinstituttet estimerer at 345.000 personer kan ha diabetes i Norge. Forekomsten øker fordi befolkningen blir eldre og fordi flere har overvekt eller fedme. Diabetes er en alvorlig og kompleks sykdom, der mangelfull blodsukkerkontroll kan gi komplikasjoner i hjerte, øyne, nyrer og føtter.

En studie utført av Folkehelseinstituttet i 2023 viser at diabetes er på 8. plass av sykdommer med høyest helseutgifter. Samfunnskostnader som sykefravær og trygd er ikke inkludert i den studien. En annen studie, utført av Oslo Economics i 2021, viste at diabetes type 2 koster samfunnet 46 milliarder i året.

For å styrke folkehelsen og redusere samfunnskostnadene som følge av diabetes må myndighetene gjøre mer for å utjevne ulikhet i helse. Det må også legges bedre til rette for at alle kan ta sunne valg. I tillegg må den offentlige helsetjenesten bli bedre på å forebygge kostbare komplikasjoner som følge av diabetes.

Diabetesforbundet ber regjeringen om:

- **Innføre en sunn skatteveksling**
- **Gjeninnføre en sukkeravgift med et klart folkehelseformål**

Innføre en sunn skatteveksling

To av tre dødsfall i Norge er relatert til ikke-smittsomme sykdommer. En rapport fra Oslo Economics fra 2021 viser at diabetes type 2 koster det norske samfunnet om lag 46 milliarder kroner årlig. Den største utgiften er velferdstap som koster oss hele 30 milliarder. Hvis vi ikke tar de nødvendige grepene vil vi se en enda større økning i antall med diabetes type 2, mer sykelighet hos de som har sykdommen og økt dødelighet. Det vil også føre med seg enorme kostnader for både helsetjenesten og trygdeytelser i fremtiden.

Mange tilfeller av diabetes type 2 kan unngås eller reverseres ved sunnere levevaner og vektnedgang. Da må samfunnet legge bedre til rette for at alle, uavhengig av økonomi, kan ta de sunne valgene. Helsedirektoratets rapport «Utviklingen i norsk kosthold 2023» viser at det norske kostholdet går i feil retning. Personer med høyere sosioøkonomisk status spiser sunnere enn de med lavere sosioøkonomisk status, og forskjellene forsterkes av økende matvarepriser. Prisene på fisk og sjømat har økt med 36 prosent fra 2015 til 2022. Til sammenligning økte prisene på kjøtt med 19 prosent og sukkerholdige varer med 2 prosent.

Ifølge WHO er sunn skatteveksling et av de mest kostnadseffektive tiltakene for å redusere sykdomsbyrden og styrke folkehelsen. En kombinasjon av avgift på usunne varer og subsidier på sunne varer vil bidra til å skyve forbruket i sunnere retning. Diabetesforbundet etterlyser en helhetlig utredning av hvordan sunn skatteveksling kan innføres på en måte som tar hensyn til folkehelse, fordeling og bærekraft.

Diabetesforbundet ber regjeringen om å innføre en sunn skatteveksling som tar hensyn til folkehelse, fordeling og bærekraft.

Gjeninnfør en sukkeravgift med et klart folkehelseformål

Norge følger en global, negativ trend og ligger på fedmetoppen i Europa. Det er nødvendig å legge bedre til rette for at sunne helsevalg. Høyt inntak av sukker øker risiko for flere ikke-smittsomme sykdommer som diabetes type-2, hjerte- og karsykdommer og en rekke krefttyper. Det bør innføres en ny og helsebegrunnet avgift som bedre treffer varer som har en skadelig effekt på helsen vår, men på kort sikt bør avgiften på alkoholfri sukkerholdig drikke gjeninnføres. En slik avgift vil dulte forbrukerne over på de sukkerfrie og avgiftsfrie alternativene og dermed få stor betydning for folkehelsen. Diabetesforbundet viser også til «Rapport fra ekspertgruppa om kostnadseffektive tiltak som kan føre til et bedre kosthold og utjevne sosiale forskjeller i kostholdet» fra januar 2024 der avgift på sukkerholdig drikke er ett av fem anbefalte tiltak for et sunnere kosthold.

Diabetesforbundet ber regjeringen om å gjeninnføre en sukkeravgift med et klart folkehelseformål.

Diabetesforbundet ønsker regjeringen lykke til med statsbudsjett for 2025.

Ved spørsmål ta kontakt med fagpolitisk ansvarlig Malin Lenita Vik, tlf. 94256926, e-post: malin.lenita.vik.at.diabetes.no

Med vennlig hilsen

diabetesforbundet

Cecilie Roksvåg
Fungerende Generalsekretær og Forbundsleder

